

ERMENI ALFABESI

Ա ա ա այբ ayp	Բ բ բ բեն bpen	Գ գ գ գիմ gkim	Դ դ դ դա dtah	Ե ե ե եչ yech
Զ զ զա za	Է է է էհ eh	Ը ը ը ըհ uht	Թ թ թ թո tto	Ժ ժ ժ ժէ jeh
Ի ի ի ինի eenee	Լ լ լ լյոն lyoon	Խ խ խ խէ kheh	Ծ ծ ծա dsah	Կ կ կ կեն gehn
Հ հ հո ho	Ճ ճ ճա tza	Ղ ղ ղաա ghad	Ճ ճ ճ ճէ jeh	Մ մ մ մեն men
Ե Յ յ հե he	Ն ն նոո noo	Շ շ շա sha	Ո ո վո vo	Չ չ չա tcha
Պ պ պ բեհ beh	Ջ ճ ճ ճէ chah	Ր ռ րա rra	Ս ս ս սեհ seh	Վ վ վ վեւ vev
Կ Կ կ կյոն dyoon	Ր Ր ր թ reh	Գ Գ գ գո tsoh	Լ Լ լ լյոն hyoon	Փ Փ փ փաբ pyoor
Ք Ք ք թ keh	Լ Լ	Օ Օ օ օ	Փ Փ փ թ feh	

ERMENI ALFABESİ

Ermeni alfabesi İ.S. 405 yılında yaratıldı.

Ermeni kimliğinin en önemli unsurlarından biri de Ermeni dilidir. Ancak Ermenicenin kökeni hâlâ kesin olarak belirlenebilmiş değil. Bu, birçok eski dil için de geçerli. **19. yüzyılda** başlayan bu konudaki ciddi bilimsel araştırmalar, Ermeniceyi, Hint-Avrupa dil ailesinin bir üyesi, ancak bu aile içinde kendine özgü ayrı bir dal olarak belirlemiştir. Dolayısıyla bugün Ermeniceye yakın akraba olan bir dil bulunmuyor; ancak İspanyolca ve Portekizce, ya da Rusça ve Lehçe ile uzak bir dil akrabalığı düşünülebilir.

Ermenice, öte yandan, kendine özgü yazı sistemi ile de diğer birçok dilden ayrılır. Ermenilerin kullandığı kendi alfabeleri, kayıtlara göre, Mesrop Mashtots adlı bir rahip tarafından, İ.S. 5. yüzyılın başlarında yaptığı çalışmalar ve uzun akıl yormalar sonucunda yaratıldı. O dönemde Hıristiyanlığın Ermeni ulusu tarafından benimsenmesinin üzerinden yüz yıl geçmiş, ancak İncil'in Ermenice çevirisi henüz yapılmamıştı. Günümüze ulaşan bilgilerden anladığımıza göre ayrı bir Ermenice alfabenin yaratılması, İncil'in Ermeni dili ve halkı açısından erişilebilir ve uygun bir şekilde çevirisinin yapılmasına duyulan ihtiyaçtan kaynaklanmıştır.

O günden bu yana Ermeniler için bir aziz, öğretim ve öğrenme ediminin koruyucusu olarak kabul edilen Mesrop Mashtots alfabe çalışmalarını İ.S. 405 yılında tamamladı ve bunu izleyen bin beş yüz boyunca, bugün de devam etmekte olan süreçte, bu alfabeye din, tarih, bilimler, felsefe alanında eserler, tezhipli el yazmaları, basılı kitaplardan oluşan bir kültür hazinesi yaratıldı, yaratılmaya devam ediyor. Ermenistan'ın başkenti Erivan'da ana caddelerden birinin adı Mahtots'tur ve caddenin bir ucu Matenadaran'a, yani bir araştırma enstitüsü ve müzeyi de içinde barındıran ulusal el yazmaları arşivine açılır.

36 özgün (ayrıca yabancı sözcükleri karşılamak için eklenen iki yeni) harfin yanı sıra Ermenicede, Batı dillerinde olanlardan farklı noktalama işaretleri kullanılır. Nokta (.) Ermenicede, Türkçe ve diğer Batı dillerinde kullanılan iki nokta üst üste 😊 ile ifade edilir. Soru işareti ise kıvrımlı bir çizgi şeklindedir ve cümlelerin sonuna değil, başına konulur. Bu, özellikle uzun cümlelerde anlamın daha kolay anlaşılması açısından yararlıdır. Örneğin “Mesrop Mashtots Ermeni alfabesini beşinci yüzyılda mı yarattı?” cümlesinde soru işareti sorunun anlamına göre her seferinde farklı bir yere konulabilir: “Beşinci yüzyılda Ermeni alfabesini yaratan Mesrop Mashtots muydu?” ya da “Mesrop Mashtots'un beşinci yüzyılda

yarattığı Ermeni alfabesi miydi?” ya da “Mesrop Mashtots Ermeni alfabesini beşinci yüzyılda mı yarattı?”

Yeryüzünde Ermeniler kadar kendi yazı şekline saygı duyan başka bir kültür bulmak zordur. Dünyanın dört bir yanında, neredeyse her Ermeni ailesinin evinde, yalnızca çocukların odasında değil, oturma odasında çerçeve içinde bir Ermeni alfabesi bulunur. Alfabenin süslemeli, altının kullanıldığı değerli taşlarla bezeli versiyonları Mesrop Mashtots’un mirasına duyulan saygıyı ifade eder. Ayrıca alfabenin trchnakir geleneğine uygun hazırlanmış, harflerin kuş formları kullanılarak yazıldığı örnekleri vardır. Ermenistan’ın anıtsal yapılarında da, örneğin en az iki muazzam büyüklükteki taş heykel üzerinde 36 Ermeni harfi oyma ile işlenmiştir. Bunlardan biri ülkenin en yüksek tepesi olan Aragats dağının yamacında, diğeri Mashtots’un mezarının bulunduğu Oshakan köyündedir.

100 Yıl, 100 Gerçek Projesi, Ermeni dili ve alfabesine ilerki günlerde daha fazla yer verecek.

Referanslar ve Diğer Kaynaklar

1. Simon Ager. Omniglot: the online encyclopedia of writing systems & languages, “Armenian”
2. Matenadaran (Ermenice)
3. Armenian Language Resources. “Origins of Armenian Language”
4. Unicode 6.3 Karakter Tablosu. “Armenian. Range: 0530–058F”
5. Wikipedia: “Armenian language”
6. Wikipedia: “Armenian alphabet”
://100yil100gercek.com/...ermeni-alfabesi-i-s-